

Ontwerp en toepassing van een huisartsen-anamneselijst

DOOR DR. G. J. BREMER, HUISARTS TE NIEUWKOOP EN DR. W. BROUWER, MEDEWERKER N.H.I.

Na de tweede wereldoorlog is aan de Cornell University Medical College in New York een methode ontwikkeld waarbij met behulp van een vragenlijst welke de patiënt zelf moest invullen, een anamnese wordt opgenomen. Deze Cornell Medical Index Health Questionnaire (C.M.I.) bestaat in zijn oorspronkelijke vorm uit 195 vragen waarop de patiënt met ja of neen kan antwoorden door achter de desbetreffende vraag één van deze antwoorden te omcirkelen.

De vragen komen overeen met die welke gewoonlijk bij een volledige anamnese worden gesteld; zij zijn zodanig geformuleerd dat door beantwoording met ja de aanwezigheid van een klacht of symptoom wordt aangeduid. Er zijn vier soorten vragen: vragen betreffende actuele lichamelijke klachten, vragen over vroeger doorge maakte ziekten, vragen over het vóórkomen van ziekten in de familie en tenslotte vragen betreffende het gedrag, de stemming en het vóórkomen van bepaalde psychische verschijnselen. De vragen over de lichamelijke klachten zijn per orgaansysteem gerubriceerd. Er zijn twee vormen van de C.M.I., een voor mannen en een voor vrouwen. Deze zijn identiek behalve de zes vragen betreffende de tractus urogenitalis.

De door de patiënt ingevulde lijst verschaft de arts snel belangrijke anamnestiche gegevens. De methode moet daarom worden opgevat als een belangrijk diagnostisch hulpmiddel. Het is uiteraard niet de bedoeling dat de lijst de gewone mondelinge anamnese vervangt, wel kan hij voortreffelijk dienst doen als uitgangspunt voor een verder gesprek met de patiënt.

Uitvoerige onderzoekingen hebben bovendien aangetoond dat de ingevulde lijst door de systematische volgorde der vragen, de arts de mogelijkheid geeft een voorlopige differentiële diagnose op te stellen.

Brodman en medewerkers konden bewijzen dat belangrijke anamnestiche gegevens die op de gewone mondelinge wijze niet aan het licht waren gekomen, met behulp van de vragenlijst wel werden ontdekt. Hoewel de lijst oorspronkelijk was ontworpen om te gebruiken bij de „intake” van nieuwe patiënten noemt *Brodman* in een speciale handleiding voor het gebruik van de C.M.I., later zelfs elf toepassingen.

In Nederland hebben *Kooyman en Van der Voort Maarschalk* voor het eerst een modificatie van de C.M.I. voor poliklinische patiënten in het

Diaconessenhuis te Arnhem gebruikt. Hun lijst was echter korter en bevatte 120 vragen. Later hebben onder andere *Bergsma* en *Ten Cate* een vragenlijst samengesteld voor preventief geneeskundig onderzoek in de huisartspraktijk.

Beek gebruikte voor hetzelfde doel een modificatie van een lijst opgesteld door medewerkers van de Philips Gezondheidsdienst. *Giel* bediende zich bij zijn studie in Engeland van de oorspronkelijke versie van de C.M.I., terwijl *Folmer* in Noorwegen van de V.O.E.G.-lijst gebruik maakte. Laatstgenoemde Vragenlijst voor Onderzoek van de Ervaren Gezondheidstoestand bestaat uit 65 vragen, deze is opgesteld door medewerkers van het Nederlands Instituut voor Praeventieve Geneeskunde.

Na bestudering van de literatuur over dit onderwerp leek het ons de moeite waard een vragenlijst te ontwerpen voor gebruik in de huisartspraktijk in de curatieve sfeer. Een dergelijke lijst zou de huisarts bijvoorbeeld kunnen voorleggen aan patiënten met vage, onduidelijke klachten, die daardoor in aanmerking komen voor een uitvoeriger onderzoek. Wij ontwierpen daartoe een nieuwe lijst volgens het model van de C.M.I., waarbij wij echter ook enkele vragen uit de andere, reeds genoemde lijsten overnamen. Tenslotte kwamen wij tot een lijst met 186 vragen, voor het merendeel ontleend aan de C.M.I.

Alvorens de vragenlijst in gebruik te nemen, werd de tekst door tien proefpersonen onderzocht op stylistische vormgeving en begrijpelijkheid van de vragen, waarna nog enkele correcties werden aangebracht. Vervolgens werd gedurende de periode oktober 1967 tot april 1968 de lijst in de huisartspraktijk aan 50 patiënten (26 mannen en 24 vrouwen) voorgelegd. Het ging hierbij om tien patiënten die de huisarts zeer frequent consulteerden met vrijwel altijd sterk functioneel gekleurde klachten, tien gezonde mensen die de huisarts zelden of nooit consulteerden en dertig patiënten die het spreekuur bezochten met klachten die een uitvoerig onderzoek noodzakelijk maakten.

De resultaten van de proefneming leidden tot de volgende overwegingen.

- 1 Het heeft bezwaren één vragenlijst op te stellen voor verschillende doeleinden. Een vragenlijst die de huisarts kan gebruiken in het kader van een uitvoeriger onderzoek — een lijst waartoe wij wilden komen — kan minder vragen bevatten

dan een lijst voor bijvoorbeeld een periodiek geneeskundig onderzoek. Uiteraard gaan wij uit van de gedachte dat de patiënt moet worden onderzocht en niet van de gedachte dat een „lage klachten score” een onderzoek overbodig zou kunnen maken.

De voor de proefneming gebruikte lijst bleek duidelijk te lang te zijn. Sommige vragen konden vervallen omdat zij informatie verschaffen over zaken die bij het lichamelijke onderzoek toch aan het licht zouden komen (Draagt u een bril? Bent u scheel? Heeft u een open been? Bent u te dik? Andere vragen konden vervallen omdat de huisarts de antwoorden van de patiënt reeds weet (Ligt u dikwijls in bed?))

Een verdere reductie van het aantal vragen kon worden bereikt door na te gaan welke vragen op geen van de vijftig lijsten met ja waren beantwoord. Een aantal van deze vragen kon vervallen. Tenslotte kwamen wij tot een lijst met 91 vragen voor mannen en 94 vragen voor vrouwen. Wij noemden deze lijst Huisartsen Anamnese Lijst.

- 2 De vragenlijst bestaat evenals de C.M.I. uit een gedeelte waarop vragen staan betreffende het verleden van de patiënt en betreffende ziekten die in de familie van de patiënt voorkomen. Het leek ons gewenst deze vragen op een afzonderlijk blad af te drukken. De huisarts kan dan desgewenst de lijst zonder dit blad gebruiken, bijvoorbeeld wanneer deze gegevens hem uit vorige contacten reeds bekend zijn.
- 3 Sommige vragen bleken beter te beantwoorden met een meer gedifferentieerd antwoord inplaats van met alleen ja of nee. Wij plaatsten daarom achter sommige vragen een vierdelige antwoordkeuze: 1. vrijwel nooit; 2. zo nu en dan; 3. dikwijls; 4. vrijwel voortdurend.
- 4 Wij voegden aan de lijst een apart gedeelte toe voor het „eigen verhaal” van de patiënt respectievelijk voor de formulering van de „eigen mening” van de patiënt omtrent de oorzaak van zijn klachten.
- 5 Tenslotte leek het ons praktisch de lijst te besluiten met een gedeelte waar de arts de beantwoording door de patiënt kort kon samenvatten. Een dergelijke samenvatting kan ook op de originele C.M.I. worden gegeven.

Na bovengenoemde testfase werd de tot 91 respectievelijk 94 vragen verkorte lijst door ons in de praktijk toegepast (door Bremer in zijn praktijk, door Brouwer tijdens een waarnemingsperiode). Het bleek dat de lijst in de huisartspraktijk goed bruikbaar is. Het invullen kostte de patiënten tien tot twintig minuten, de beoordeling door de arts vergde slechts enkele minuten. De ingevulde lijst bleek een uitstekend uitgangspunt te vormen voor

een nader anamnestic gesprek. Dikwijls werden op de lijst klachten vermeld die tevoren niet aan de arts waren meegedeeld.

Een 56-jarige vrouw bezocht het spreekuur. In een ongeveer vijf minuten durend gesprek vermeldde zij als klachten: slapeloosheid, gejaagd gevoel, moeheid en af en toe pijn onder in de rug. Op de lijst antwoordde zij bovendien bevestigend op de vraag of zij vond dat haar gezichtsvermogen achteruitging. Inderdaad bleek zij zowel links als rechts een visus 2/6 te hebben.

Het kwam voor dat juist deze tot dusver onbekende klachten naar de juiste diagnose leidden.

Een 38-jarige landbouwer kwam op het spreekuur met de volgende klachten: vaak hartkloppingen en slapeloosheid. Op de lijst vermeldde hij tevens dat hij vaak dorst had, dat hij de laatste tijd was vermagerd en dat naar zijn gevoel zijn gezondheidstoestand duidelijk te wensen overliet. Het onderzoek wees uit dat patiënt lijdende was aan diabetes.

Sommige patiënten maakten uitvoerig gebruik van de gelegenheid tot het beschrijven van hun eigen ideeën. Vooral angstgevoelens kwamen in deze beschrijvingen tot uiting. Verder is het ons duidelijk geworden dat het van belang is de patiënt erop te wijzen dat hij de lijst moet invullen zonder overleg met de huisgenoten.

Al met al kwamen wij tot de conclusie dat deze anamneselijst de huisarts van nut kan zijn in die gevallen, waar een meer uitgebreid anamnestic en lichamelijk onderzoek is aangewezen. Door de lijst te laten invullen vóór het anamnestic gesprek, behoeft de huisarts niet meer een aanzienlijk deel van dit gesprek te besteden aan het stellen van routine-vragen. De antwoorden op deze vragen heeft hij dank zij de anamneselijst immers reeds ter beschikking. Hij heeft daardoor meer tijd om op bepaalde punten dieper in te gaan. Bovendien heeft de beantwoording van de vragen hem vaak reeds enige aanwijzing gegeven voor de richting waarin verdere exploratie noodzakelijk schijnt.

In dit tijdschrift is een exemplaar van de huisartsen-anamneselijst ingevoegd met een bestelkaart. Huisartsen, die van deze lijst willen gebruik maken, kunnen deze bestellen per 50 stuks, prijs f 6,50.

Beek, A. De uitvoerbaarheid van periodiek geneeskundig onderzoek in de huisartspraktijk. Van Gorcum en Comp., Assen, 1966.

Bergsma, J. J. Preventief geneeskundig onderzoek in de huisartspraktijk. Academisch Proefschrift, Nijmegen, 1966.

Brodman, K. en anderen (1949). J. Amer. med. Ass. 140, 530.

Brodman, K. en anderen. Manual Cornell Medical Index Health Questionnaire, Cornell University Medical College, New York, 1949.

Cate, R. S. ten (1965). huisarts en wetenschap 8, 81 (1966) Idem 9, 106.

Folmer, H. R. (1966). Huisarts en ijsberg. Academisch proefschrift, Utrecht, 1968.

Giel, R. Een catamnestic onderzoek van 100 neurotische patiënten. Academisch proefschrift, Groningen, 1965.

Kooyman, J. C. en E. van der Voort Maarschalk (1953) Ned. T. Geneesk. 97, 2326.

HUISARTSEN ANAMNESE LIJST

Datum:

Naam:

Adres:

Geb. datum:

Aanwijzingen: Achter elke vraag staan **twee** mogelijke antwoorden (ja – neen) of **vier** antwoordmogelijkheden (1. vrijwel nooit - 2. zo nu en dan - 3. dikwijls - 4. vrijwel voortdurend).

Wilt u het door u gekozen antwoord(nummer) omcirkelen, dus bijvoorbeeld als volgt:

ja — neen

of

1. vrijwel nooit
2. zo nu en dan
3. dikwijls
4. vrijwel voortdurend

S.v.p. alle vragen beantwoorden.

A.

1. Hebt u wel eens last van zware hoofdpijn?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	6. Hebt u wel eens keelpijn?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
2. Hebt u wel eens een drukkend gevoel in uw hoofd?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	7. Hebt u wel eens last met slikken?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
3. Voelt u zich wel eens duizelig?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	8. Bent u wel eens verkouden?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
4. Ziet u wel eens wazig?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	9. Hoest u wel eens?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
5. Vindt u dat uw gezichtsvermogen achteruitgaat?	ja – neen	10. Geeft u bij het hoesten sputum of slijm op?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend

11. Als u zich een beetje inspant, wordt u dan kortademig?	ja - neen	26. Moet u 's nachts meer dan één keer het bed uit om te plassen?	ja - neen
12. Wordt u wel eens kortademig, terwijl u stil zit of op bed ligt?	ja - neen	27. Gebeurt het wel eens dat u de urine niet kunt ophouden?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
13. Hebt u wel eens hartkloppingen?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	28. Hebt u wel eens brandende pijn tijdens of direkt na het plassen?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
14. Hebt u wel eens pijn op de borst?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	29. Hebt u wel eens last van stijve spieren en gewrichten?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
15. Zijn uw enkels wel eens gezwollen?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	30. Hebt u wel eens pijn in één of meer gewrichten?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
16. Krijgt u pijn in de kuiten als u een eindje loopt?	ja - neen	31. Hebt u wel eens pijn in de rug?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
17. Stijgt het bloed u wel eens naar het hoofd?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	32. Hebt u wel eens last van jeuk?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
18. Bent u in het algemeen kouwelijk?	ja - neen	33. Hebt u vaak dorst?	ja - neen
19. Vindt u dat uw eetlust de laatste tijd slechter is geworden?	ja - neen	34. Drinkt u wel eens twee of meer borrels of glazen bier per dag?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
20. Hebt u vaak het gevoel dat het eten niet wil zakken?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	35. Rookt u meer dan tien sigaretten per dag?	ja - neen
21. Zijn uw maag of ingewanden wel eens van streek?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	36. Neemt u wel eens medicijnen in?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
22. Hebt u wel eens een vol gevoel in de buik?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	37. Hebt u vaak een hongerig gevoel?	ja - neen
23. Hebt u wel eens moeilijkheden met de ontlasting?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend	38. Bent u de laatste tijd afgevallen?	ja - neen
24. Hebt u wel eens iets bijzonders aan de ontlasting gezien (b.v. een zwarte of juist heel lichte kleur)?	ja - neen	39. Laat naar uw gevoel uw gezondheid op het moment duidelijk te wensen over?	ja - neen
25. Hebt u wel eens slijm of bloed bij de ontlasting ontdekt?	ja - neen	40. Hebt u vaak last van slapeloosheid?	ja - neen
		41. Voelt u zich dikwijls gejaagd?	ja - neen

42. Voelt u zich vaak moe?	ja - neen
43. Vindt u zelf dat u nerveus bent?	ja - neen
44. Pickert u dikwijls over uw gezondheid?	ja - neen
45. Vindt u het als regel moeilijk een besluit te nemen?	ja - neen
46. Voelt u zich wel eens angstig?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
47. Voelt u zich vaak somber of neerslachtig gestemd?	ja - neen
48. Voelt u zich vaak eenzaam?	ja - neen
49. Hebt u wel eens het gevoel dat iedereen op u let?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
50. Ergert u zich dikwijls aan mensen?	ja - neen
51. Kost het u dikwijls moeite om uw zelfbeheersing niet te verliezen?	ja - neen
52. Bent u gauw geneigd zich wat terug te trekken?	ja - neen

De volgende zes vragen alleen in te vullen door vrouwen

53. Bent u vaak onregelmatig ongesteld?	ja - neen
54. Hebt u gewoonlijk veel pijn als u ongesteld bent?	ja - neen
55. Verliest u wel eens bloed als u niet ongesteld bent?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
56. Is de ongesteldheid vaak abnormaal hevig?	ja - neen
57. Hebt u wel eens last van afscheiding?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
58. Komt er wel eens wat vocht of bloed uit één van de tepels?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend

De volgende drie vragen alleen in te vullen door mannen

53. Hebt u wel eens moeilijkheden bij het begin van het plassen?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
54. Kost het u wel eens moeite om helemaal uit te plassen?	1. vrijwel nooit 2. zo nu en dan 3. dikwijls 4. vrijwel voortdurend
55. Hebt u wel eens een zwelling bij uw geslachtsdelen opgemerkt?	ja - neen

AANVULLINGEN

Het is mogelijk dat er nog punten zijn, die u van belang acht en die bij de beantwoording van de vragenlijst niet of onvoldoende naar voren zijn gekomen. Indien u wilt kunt u deze hieronder op schrift stellen. Uiteraard bestaat de mogelijkheid ze mondeling mee te delen, maar sommige mensen vinden het prettiger dit schriftelijk te doen.

.....

.....

.....

Uw eigen mening. Het is voor de behandelend arts van belang te weten wat uw eigen gedachten zijn over de mogelijke oorzaak van uw klachten of ziekteverschijnselen. Wilt u hieronder aangegeven wat volgens u mogelijk een oorzaak zou kunnen zijn?

Indien u hierover geen mening hebt, kunt u deze vraag natuurlijk onbeantwoord laten.

.....

.....

.....

Samenvatting (door de arts in te vullen):

.....

.....

.....

Bijlage

HUISARTSEN ANAMNESE LIJST

Datum:

Naam:

Adres:

Geb. datum:

Vroegere ziekten

B.

1.	Hebt u ooit last gehad van: migraine	ja - neen	19.	Hebt u ooit last gehad van: ernstige bloedarmoede	ja - neen
2.	kaakholte- ontsteking	ja - neen	20.	een toeval	ja - neen
3.	hooikoorts	ja - neen	21.	suikerziekte	ja - neen
4.	astma	ja - neen	22.	een geslachts- ziekte	ja - neen
5.	struma	ja - neen	23.	een gezwel ergens	ja - neen
6.	een hart- aandoening	ja - neen	24.	een zenuw- instorting	ja - neen
7.	hoge bloeddruk	ja - neen	25.	Hebt u wel eens een operatie ondergaan?	ja - neen
8.	pleuritis	ja - neen	26.	Hebt u ooit een ernstig ongeval gehad?	ja - neen
9.	een maag- zweer	ja - neen	27.	Hebt u onder controle gestaan van een consultatiebureau?	ja - neen
10.	geelzucht	ja - neen	28.	Bent u het laatste jaar onder behandeling geweest van een specialist?	ja - neen
11.	galstenen	ja - neen	29.	Bent u wel eens afgekeurd?	ja - neen
12.	andere ziekten van de lever of van de galblaas	ja - neen	Ziekten van familieleden		
13.	nierstenen	ja - neen	30.	Komt in uw familie eczeem, hooikoorts of astma voor?	ja - neen
14.	een nierziekte of blaasziekte	ja - neen	31.	Komen in uw familie hartafwijkingen voor?	ja - neen
15.	een breuk	ja - neen	32.	Komt in uw familie hoge bloeddruk voor?	ja - neen
16.	aambeien	ja - neen	33.	Komt in uw familie suikerziekte voor?	ja - neen
17.	spataderen	ja - neen	34.	Heeft iemand in uw familie ooit een zenuwinzinking gehad?	ja - neen
18.	gewrichts- ontsteking	ja - neen	35.	Komt er veel hoofdpijn in uw familie voor?	ja - neen